

Стегней М.І., д.е.н.,
професор кафедри фінансів
Мукачівський державний університет

Лінтур І.В., к.е.н.,
доцент кафедри фінансів
Мукачівський державний університет

РОЛЬ ДОХОДІВ ВІД ОБ'ЄКТІВ КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У ФОРМУВАННІ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ

Стегней М.І., Лінтур І.В. Роль доходів від об'єктів комунальної власності у формуванні фінансових ресурсів адміністративно-територіальних одиниць. У статті досліджено та проаналізовано процес наповнення бюджету адміністративно-територіальної одиниці за рахунок надходжень від підприємств комунальної власності. За результатами проведеного дослідження сформульовано пропозиції покращення функціонування об'єктів комунальної власності з метою підвищення ефективності їх функціонування.

Ключові слова: комунальні підприємства, комунальна власність, бюджети адміністративно-територіальних одиниць.

Стегней М.И., Линтур И.В. Роль доходов от объектов коммунальной собственности в формировании финансовых ресурсов административно-территориальных единиц. В статье исследован и проанализирован процесс наполнения бюджета административно-территориальной единицы за счет поступлений от предприятий коммунальной собственности. По результатам проведенного исследования сформулированы предложения улучшения функционирования объектов коммунальной собственности с целью повышения эффективности их функционирования.

Ключевые слова: коммунальные предприятия, коммунальная собственность, бюджеты административно-территориальных единиц.

Stehnei M.I., Lintur I.V. Role of income communal property of financial resources in the administrative units. The paper studied and analyzed the process of filling the budget of administrative-territorial units from the proceeds of municipal enterprises. The results of the study formulated proposals to improve the functioning of communal property in order to increase their effectiveness.

Keywords: utilities, communal property, budgets of administrative units.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Комунальні підприємства є неодмінною складовою фінансового забезпечення сталого розвитку територій, оскільки комунальна власність є економічною основою місцевого самоврядування, разом з тим, її об'єкти призначені для вирішення соціальних питань місцевого значення, задоволення житлово-комунальних, соціально-культурних, побутових та інших потреб населення відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Однак на сьогодні в Україні підприємства комунальної форми власності займають незначне місце в структурі матеріального та фінансового забезпечення адміністративно-територіальної одиниці. Для них характерна збитковість, залежність від дотацій з місцевих бюджетів, фізична та моральна зношеність основних фондів тощо. З огляду на це, особливої актуальності набуває дослідження шляхів підвищення ефективності діяльності комунальних підприємств і перетворення їх у реальне джерело фінансового забезпечення місцевих бюджетів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання управління комунальною власністю являються предметом наукових розвідок українських вчених М.В. Гончаренко [1], Т.В. Стройко, І.О. Іртішевої [4], М.І. Стегней [4], В. П. Мікловди [5], С.С. Слава-Продан [5], С.В. Сембера [5], В.В. Гоблика [5] та ін.

Однак питання підвищення ролі фінансів комунальних підприємств у процесах соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць розглядалося в науковій літературі фрагментарно і потребує більш детального опрацювання.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у вивченні ролі комунальних підприємств та організацій комунальної форми власності у наповненні бюджету адміністративно-територіальної одиниці та виокремлення можливих шляхів вдосконалення функціонування комунальних підприємств та організацій комунальної форми власності в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Доходи від об'єктів комунальної власності згідно з бюджетною класифікацією включають:

- податок на прибуток підприємств комунальної власності;
- надходження дивідендів, нарахованих на акції (частки, паї) господарських товариств, що є у власності територіальної громади;
- кошти від відчуження майна, яке перебуває в комунальній власності, в тому числі від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення, що перебуває в комунальній власності;
- плату за оренду майнових комплексів, що перебувають у комунальній власності;
- власні надходження бюджетних установ, що утримуються за рахунок коштів відповідного бюджету [2].

У Бюджетному кодексі ці надходження віднесені до складу власних доходів місцевих бюджетів, які не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів.

Податок на прибуток підприємств комунальної власності має економічно виняткове значення у складі доходів від місцевого господарства. Це – прямий податок, стягнення якого відповідає засадам оптимального оподаткування. Крім того, податок на прибуток підприємств, які належать до комунальної власності, зручний для використання його в місцевому оподаткуванні. Проте особливості господарювання та сучасний незадовільний фінансовий стан більшості комунальних підприємств показують, що відчутних доходів ці суб'єкти господарювання місцевому самоврядуванню не приносять [4].

З метою розкриття ролі комунальних підприємств в ресурсах місцевого бюджету, на основі

звітних даних наведених в Додатку, проведемо аналіз надходжень від комунальних підприємств до бюджету м. Мукачево у 2014-2015 рр.

У таблиці 1 згруповано групи доходів від об'єктів комунальної власності в бюджеті м. Мукачево у 2014-2015 рр., згідно з бюджетною класифікацією.

Як видно з таблиці 2, доходи від об'єктів комунальної власності в бюджеті м. Мукачево у 2014-2015 рр. становлять у 2014 році 22 105,9 тис. грн., а в 2015 відмічається не значне їх зростання до 29 318 тис. грн.

У таблиці 2 наведено розраховані показники часток надходжень від підприємств комунальної власності в доходах бюджету міста Мукачево.

Як видно з показників Таблиці 2, фактичні надходження від об'єктів комунальної власності в бюджеті м. Мукачево у 2014-2015 рр. в структурі доходів становили у 2014 році 3,6% у 2014 році, а в 2015 році, у відповідності до росту доходів від об'єктів комунальної власності в цілому, їх питома вага зросла і склала 8%.

За 2015 рік підприємствами і організаціями, що належать до комунальної власності, сплачено до міського бюджету 119,7 тис. грн. податку на прибуток, що становить 100,6 % виконання. В порівнянні з аналогічним періодом минулого року надходження зменшились на 420,6 тис. грн. Станом на 01.01.2016 рік заборгованість по податку на прибуток підприємств і організацій, що належать до комунальної власності до місцевого бюджету складає в сумі 479,9 тис. грн.

Також, як зазначено в Пояснювальній записці до виконання бюджету міста Мукачево за 2015, надхо-

Таблиця 1

**Доходи від об'єктів комунальної власності в бюджеті м. Мукачево
у 2014-2015 рр., тис. грн.**

Назва надходжень	Фактичні надходження за 2014 рік	Фактичні надходження за 2015 рік
Податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності	540,3	119,7
Надходження від орендної плати за користування цілісним майновим комплексом та іншим майном, що перебуває в комунальній власності	415,4	565,4
Власні надходження бюджетних установ	15 330,3	22 246,5
Кошти від відчуження майна, яке належить Автономній Республіці Крим та майна, що перебуває у комунальній власності	1 039,4	627,1
Кошти від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення, що перебувають у державній або комунальній власності, та земельних ділянок, які знаходяться на території Автономної Республіки Крим	2 518,3	5 759,3
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах	2 262,2	-
Всього надходжень	22 105,9	29 318

дження від орендної плати за користування цілісним майновим комплексом та іншим майном, що перебуває у комунальній власності при плані в сумі 528,8 тис. грн, надійшло 565,4 тис. грн. Понад план надійшло 36,6 тис. грн. Виконання складає 106,9 відсотка. Порівняно з відповідним показником минулого року надходження від орендної плати за користування цілісним майновим комплексом та іншим майном, що перебуває у комунальній власності збільшились на 150 тис. грн.

Перевиконання планового показника та ріст надходжень до минулого року зумовлено нарахування орендарям комунального майна щомісячного індексу інфляції, який за 2015 рік склав 143,3%, тоді як за минулий період 2014 рік – 124,9 %.

Також з таблиці видно, що найбільшу частку в структурі доходів від об'єктів комунальної власності становлять власні надходження бюджетних установ. Так у 2014 році такі надходження склали

15 330,3 тис. грн і відповідно 69,3%, а у 2015 році відмічається ріст даного показника на 6 916,2 тис. грн., що у відсотковому співвідношенні склало 6,5%. В абсолютному значенні такий показник становив 22 246,5 тис. грн, або 75,8 % від загальної суми доходів комунальних підприємств.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Отже, аналіз структури доходів комунальних підприємств в доходах бюджету міста Мукачєво дав можливість зробити висновки про роль комунальних підприємств в наповненні місцевого бюджету, зокрема бюджету міста Мукачєво. У відповідності до показників питомих часток доходів від об'єктів комунальної власності в структурі бюджету міста їх вплив на величину бюджету є невеликим.

Проте не можна применшувати важливість їх існування та функціонування для розвитку міста.

Таблиця 2

**Показники часток надходжень від підприємств комунальної власності
в доходах бюджету міста Мукачєво у 2014-2015 рр.**

Назва надходжень	Фактичні надходження за 2014 рік	Питома вага, %	Фактичні надходження за 2015 рік	Питома вага, %	Зміна, +/-	
					Абсол.	Відн.
Податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності	540,3	2,4	119,7	0,4	-420,6	-2
Надходження від орендної плати за користування цілісним майновим комплексом та іншим майном, що перебуває в комунальній власності	415,4	1,9	565,4	1,9	+150,0	-
Власні надходження бюджетних установ	15 330,3	69,3	22 246,5	75,8	+6 916,2	+6,5
Кошти від відчуження майна, яке належить Автономній Республіці Крим та майна, що перебуває у комунальній власності	1 039,4	4,7	627,1	2,1	-412,3	-2,6
Кошти від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення, що перебувають у державній або комунальній власності, та земельних ділянок, які знаходяться на території Автономної Республіки Крим	2 518,3	11,4	5 759,3	19,6	+3 241	+8,2
Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах	2 262,2	10,2	-	-	- 2 62,2	-10,2
Всього надходжень	22 105,9	3,6	29 318	8	+7 212,1	+4,4
Всього доходів бюджету	604 411,3	100	366 286,8	100	238 124,5	-

Оскільки, комунальні підприємства є неодмінною складовою фінансового забезпечення сталого розвитку територій, оскільки комунальна власність є економічною основою місцевого самоврядування, разом

з тим, її об'єкти призначені для вирішення соціальних питань місцевого значення, задоволення житлово-комунальних, соціально-культурних, побутових та інших потреб населення відповідної території.

Список літератури:

1. Гончаренко М.В. Підприємства комунальної форми власності в системі фінансового забезпечення сталого розвитку територій. – Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2014. – Вип. 4 (47). – С. 204-211.
2. Бюджетний кодекс України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
3. Звіт про виконання місцевого бюджету міста Мукачево за 2014-2015 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mukachevo-city.org.ua/rishennja_proektu.php?id=1.
4. Іртишева І.О. Неприбуткові організації в системі світових соціально-економічних процесів: [монографія] / [І.О. Іртишева, Т.В. Стройко, М.І. Стегней та ін.]. – Херсон : Гельветика, 2014. – 172 с.
5. Паук М.І. Державне регулювання інвестиційної сфери в період економічних трансформацій / М.І. Стегней, М.І. Паук, І.М. Козик // Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. – 2014. – № 3. – С. 200–207. – (Серія «Економічні науки»).
6. Стегней М.І. Особливості фінансового вирівнювання місцевих бюджетів / М.І. Стегней, М.В. Сакаль // Бізнес-навігатор : наук.-вироб. журн. – 2012. – № 2(28). – 2012. – С. 123–127.